

Ny finansieringsmodell för public service

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Nuläge	2
1.1. Landskapet.....	2
1.2. Rikets Yle-skatt	3
2. Lagstiftningsbehörighet.....	3
3. Behov av förändring.....	3
4. Förslag till ny lagstiftning	5
4.1. Utgångspunkter för en ny finansieringsmodell.....	5
4.2. Införande av en ny landskapsskattelag	5
4.3. Fysiska personers skatteplikt	6
Undantag från skattepliktighet för låginkomsttagare.....	7
En åldersgräns	7
Personer som endast vistas här tillfälligt.....	7
Möjlighet till ytterligare undantag	8
4.4. Samfundens skatteplikt.....	8
4.5. Landskapsskatten betecknas ”media-avgift av skattenatur”	11
4.6. Tilldelning av medel till bolaget.....	12
4.7. Separation av distributions- och produktionsverksamheten i bolaget	12
5. Uppbärande av media-avgiften	13
6. Förslagets konsekvenser.....	14
6.1. Ekonomiska konsekvenser	14
Engångskostnaden för ibruktage av systemet	15
Konsekvenser för företag	16
6.2. Jämställdhetskonsekvenser och ekonomiska konsekvenser för fysiska personer.....	16
6.3. Miljökonsekvenser	17
6.4. Organisatoriska konsekvenser	17
6.5. Konsekvenser för bolagets oberoende	17
7. Övrigt	18

1. Nuläge

1.1. Landskapet

Public service finansieras idag i landskapet Åland genom en TV-avgift vilken regleras i landskapslagen (ÅFS 2011:95) om radio- och televisionsverksamhet. Innehavare av televisionsmottagare är avgiftsskyldig och ska anmäla innehavet till landskapsregeringen, 27 § landskapslagen om radio- och televisionsverksamhet. För fysiska personer är TV-avgiften idag 220 euro per hushåll. Enskilda näringsidkare och samfund ska betala en avgift för varje permanent verksamhetsställe.¹

Public service-verksamheten – dels distribution och dels produktion – är på Åland koncentrerad till Ålands Radio och TV AB (nedan kallad bolaget). Idag uppbärs TV-avgifterna av landskapsregeringen som vidarebefordrar medlen till bolaget efter avdrag för utgifter för uppbörd, kontroll, att bygga system samt upphovsrätts- och licenskostnader, 28 § 3 momentet landskapslagen om radio- och televisionsverksamhet.

Idag ingår intäkterna från TV-avgifterna och utgifterna för bolagets verksamhet som en post i landskapsbudgetens utgiftssida.

INTÄKTER FRÅN TV-AVGIFTSMODELLEN

(avrundat till heltal) ²	Intäkter från TV-avgiften	Vad bolaget tilldelas
2015 (utfall)	+ 2 528 555 €	2 013 000 €
2016 ³ (utfall)	+ 2 508 090 €	2 076 124 €
2017 (budget)	+ 2 390 000 €	2 013 000 €

UTGIFTER HOS LANDSKAPSREGERINGEN

	Kontroll och uppbörd*	Upphovsrätter och licenser**	Den totala mängden utgifter
2016 (utfall)	- 103 082 €	- 342 295 €	- 445 377
2017 (budget)	- 105 000 €	- 352 000 €	- 457 000

* Kostnaden för kontroll och uppbörd innefattar idag kostnader för registerhantering, fakturering, uppdatering av faktureringsystem och personalkostnader. Indrivningen innebär i dagsläget små kostnader och många av dem går jämnt ut eftersom en förseningsavgift påförs dem. Det är fråga om ungefär 50-100 personer per månad.

** Ytterligare kostnader som idag betalas hos landskapsregeringen är upphovsrätts- och licensersättningar. Landskapsregeringen har slutit avtal med Sveriges television Ab, Sveriges utvecklingsradio Ab, Sveriges Radio Ab, Kapiosto r.y., Sveriges TV 4 och Teosto r.y.

¹ Ålands Landskapsregerings beslut ÅFS 2017:61 om avgifter för innehav av televisionsmottagare.

² Alla uträkningar i lagberedningspromemorian är avrundade till heltal.

³ För åren 2016 och framåt har uppskattningar av media-avgiftens tillväxt gjorts för att beräkna intäkterna.

1.2. Rikets Yle-skatt

I riket slopades TV-avgiften och byttes ut mot en rundradioskatt från och med den 1 januari 2013. Lagen tillämpas inte, enligt 1 § 2 mom. lagen (FFS 484/2012) om rundradioskatt, på privatpersoner och samfund som har sin hemkommun i landskapet.

För privatpersoner över 18 år är Yle-skatten 0,68 % av den sammanlagda förvärvs- och kapitalinkomst, högst 143 euro år 2017. Personkunden behöver inte betala Yle-skatt om skattebeloppet understiger 70 euro år 2017. Skatten är personlig. Undantagna från att betala Yle-skatten är de vars sammanslagna förvärvs- och kapitalinkomster år 2017 understiger 10 294,00 euro (pensionär och förmånstagare) och 11 044 euro (löntagare), varvid skattens belopp understiger 70 euro.

Även samfund är skyldiga att betala Yle-skatten. Sådana samfund som bedriver näringsverksamhet eller jordbruk ska betala Yle-skatt. Beloppet på Yle-skatt för samfund baserar sig på den beskattningsbara inkomsten. Skattebeloppet är 140 euro om samfundets beskattningsbara inkomst under skatteåret är 50 000 euro. För den del som överstiger gränsen tas 0,35 procent skatt ut så att skattens belopp är högst 3 000 euro per år. Sådana samfund vars beskattningsbara inkomst under skatteåret är till exempel 868 000 euro betalar det högsta beloppet dvs. 3000 euro.

Medlen som influtit tilldelas bolaget i enlighet med stadgande i lag. I 3 § 2 mom. lagen (FFS 745/1998) om statens televisions- och radiofond anges att summan för år 2013 är 500 miljoner euro. Yle-skatten indexjusteras därefter årligen för att motsvara förändringen i kostnadsnivå och således motverka den statistiska effekt som skulle ha blivit resultatet om beloppet inte justerades.

2. Lagstiftningsbehörighet

Landskapet har lagstiftningsbehörighet beträffande radio- och televisionsverksamhet inom landskapet enligt 18 § 20 p. självstyrelselagen (ÅFS 1991:71). De finansieringsmöjligheter som finns inom den åländska behörigheten följer av 18 § 5 p. självstyrelselagen. Bestämmelsen ger landskapet möjlighet att införa lagstiftning om tilläggsskatt på inkomst och avgifter till landskapet. Enligt 27 § 36 punkten i självstyrelselagen har riket lagstiftningsbehörighet ifråga om skatter och avgifter med de undantag som nämns i 18 § 5 punkten. Vid införande av Yle-skatten i riket fastslogs att behörighetsgränserna innebär att landskapet själv väljer hur public service finansieras.⁴ När landskapet tidigare har lagstiftat avseende uppbärande av TV-avgift har vid lagstiftningskontrollen konstaterats att lagstiftningsbehörigheten inte har överskridits.⁵

3. Behov av förändring

Frågan om att förändra finansieringen av TV-avgiften har ofta diskuterats i lagtinget och i media.⁶ Ett av de främsta problemen med dagens modell är att avgiften är knuten till *televisionsmottagaren*. Avgiften läggs därigenom på hushållen och inte enskilda personer vilket är problematiskt eftersom public service ska vara tillgängligt för alla på lika villkor. Det leder till att ensamhushåll med låginkomsttagare etc. betalar lika mycket som flerpersonhushåll med betydligt större resurser.

En avgift knuten till mottagaren innebär dessutom att kontroller av vem som innehar en sådan televisionsmottagare krävs vilket naturligtvis är både otympligt och tidskrävande. Därtill är det svårt att fastställa anmälningsskyldigheten i ett hushåll, vilket ställer höga krav på effektivitet och medel för att upprätthålla denna effektivitet. Lagstiftning som skulle ge kontrollanterna mer långtgående

⁴ RP 28/2012, *Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om rundradioskatt och till lagar om ändring av vissa lagar som har samband med den*, s. 8

⁵ Högsta domstolens utlåtande som lämnades till justitieministeriet den 17.8.1993 och ibid.

⁶ Senast den 25.6.2017 fanns en insändare i Ålandstidningen som önskade att en TV-skatt skulle införas, se *När ska Åland få en TV-skatt?*, 25.6.2017, <http://www.alandstidningen.ax/insandare/nar-ska-aland-fa-tv-skatt>.

möjligheter att granska hushållen skulle inte vara förenlig med rätten till ett fredat privatliv.⁷ Det visar på nästa problem med avgiften, nämligen att den uppfattas som ett intrång i privatlivet.

Idag är intäkterna beroende av hur effektiva kontrollanterna är vilket innebär en oförutsebar finansiering. Dels eftersom uppbörden kan variera kraftigt från år till år och dels eftersom det saknas en lagstadgad tilldelning vilket innebär att det finns en viss politisk frihet att välja hur medlen används. Vidare har uppbörden inte räckt till för att täcka bolagets budgetanslag alla år, vilket minskar bolagets stabilitet. Public service kan inte verka oberoende om dess finansiering inte är stabil och möjlig att förutse. En mer säker inkomstkälla med en tilldelning som ger ett större oberoende skulle därför behövas.

I takt med att den tekniska utvecklingen har gått framåt har begreppet televisionsmottagare blivit en mer otymplig bedömare av vilka som ska vara avgiftsskyldiga vilket leder till att den äldre lagstiftningen har behövt tolkas i ljuset av den nya utvecklingen. Kopplingen mellan avgiften och mottagaren har blivit förlegad i takt med nya distributionskanaler som play-utbud och större möjligheter för alla att nyttja det nya utbudet.⁸ Den tekniska utvecklingen kan antas innebära att mängden betalande hushåll minskar i takt med att de avskaffar TV-apparater och istället konsumerar media via mobiler och liknande. Problemen med att skapa en effektiv och långsiktig uppbörd skulle då öka. Dessutom omfattar televisionsmottagar-begreppet inte de radioutsändningar som är en del av public service-utbudet.⁹

Eftersom dagens TV-avgiftsmodell inte är förenlig med hur konsumtionen av public service ser ut bidrar inte alla de som faktiskt är konsumenter av utbudet.¹⁰ Avgiften tas därmed inte upp på ett rättvist sätt eftersom alla som innehar televisionsmottagare inte betalar. Problemet med att avgiften är knuten till en televisionsmottagare blir än tydligare om man utgår från att ett av de viktigaste syftena med uppbörden av avgiften är att finansiera en oberoende public service som genom sin verksamhet arbetar för alla, egentligen oberoende av om de faktiskt konsumerar de program som sänds eller inte. Ett sätt att betrakta public service är att allmänheten gynnas av en välfungerande public service, fri från kommersiella, ekonomiska och liknande intressen. Huruvida man faktiskt konsumerar programmen eller inte blir därmed sekundärt.

Idag bedriver bolaget både kommersiell och icke-kommersiell verksamhet i samma enhet. Det är problematiskt att det både finns distributions- och produktionsverksamhet i samma enhet. Det går inte att säkerställa att medlen endast skulle finansiera den allmännyttiga public service-verksamheten. Ett bolag som bedriver både kommersiell- och icke-kommersiell verksamhet borde finansieras av statliga medel endast om verksamheten är separerad, detta gäller oavsett hur verksamheten får medel.

Idag finns inte en lagstadgad destinerings av medlen till bolaget. Det innebär att landskapsregeringen måste motivera ett anslag till radio- och televisionsverksamheten enligt de förutsättningar som ges vid varje års budgetarbete. Verksamheten kan i praktiken i mycket högre grad påverkas av den politiska diskussionen kring vilka av landskapets verksamheter som ska prioriteras under året. Ytterligare en negativ aspekt av avsaknaden av lagstadgande är att avståndet mellan uppdragstagare, d.v.s. allmänheten, och public service kan vara för långt om tilldelningen endast görs genom ett anslag över budgeten.¹¹

⁷ FR1992-93 /38, Landskapslag om rundradioverksamhet.

⁸ Se Betänkanden KoUU 8/2012 rd - RP 28/2012 rd, *Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om rundradioskatt och till lagar om ändring av vissa lagar som har samband med den*, s. 2. Samma har konstaterats i den svenska utredning Prop. 2012/13:164 *Bildning och tillgänglighet – radio och tv i allmänhetens tjänst 2014-2019*, s. 80 f.

⁹ Betänkanden KoUU 8/2012 rd - RP 28/2012 rd, *Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om rundradioskatt och till lagar om ändring av vissa lagar som har samband med den*, s. 2.

¹⁰ Betänkanden KoUU 8/2012 rd - RP 28/2012 rd, *Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om rundradioskatt och till lagar om ändring av vissa lagar som har samband med den*, s. 2.

¹¹ SOU 2012:59, *Nya villkor för public service*, Betänkande av Public service-kommittén, s. 225 ff.

4. Förslag till ny lagstiftning

4.1. Utgångspunkter för en ny finansieringsmodell

I nuvarande regeringsprogram stadgas följande:

Public service är en viktig del av självstyrelsen och det demokratiska systemet. Uppdraget ska vara brett och sträva efter kvalitet och relevans. Yttrandefriheten är en av de viktigaste förutsättningarna för en fungerande demokrati. En oberoende public service är viktig i ett litet samhälle. [...]

KRAFTSAMLING: För Ålands radio och tv tas en ny finansieringslösning fram, en media-avgift av skattenatur införs. Distribution och produktion separeras i skilda bolag samt separata styrelser tillsätts. [...]

Bolagets uppdrag är starkt kopplat till yttrandefriheten och det finns därför ett krav på oberoende och frihet från politisk styrning. För att bolaget ska kunna agera oberoende krävs att finansieringen av verksamheten ordnas på ett förutsebart sätt och att incitament för politiska ställningstaganden i beslutsprocessen avseende det årliga anslaget minimeras. Programutbudet ska vara tillgängligt för alla och fredat från reklam, produktplaceringar samt direkt och indirekt sponsring. Allmänheten ska ges insyn i hur medlen för finansieringen används. I den delen finns ingen principiell skillnad jämfört med andra verksamheter som finansieras med allmänna medel.¹²

Det finns två centrala delar i en ny finansieringsmodell. Dels hur medlen strömmar in och dels hur de därefter tilldelas bolaget. En skatt beskrivs ofta som ett icke-oberoende sätt att få in medel för public service. Det behöver dock inte vara fallet eftersom både en skatt och en avgift kan ändras lika enkelt av lagstiftaren. Det är snarare hur medlen därefter tilldelas bolaget som avgör dess oberoende.

Den nya finansieringsmodellen har utformats för att uppfylla följande målsättningar:

1. Modellen ska säkerställa en intäkt som på sikt motsvarar bolagets kostnader. Vilka kostnader som bolaget har är till viss del beroende av det uppdrag som bolaget enligt det mediepolitiska programmet har. Detta presenteras dock senare och lagförslaget utgår från att utgifterna är på samma nivå som idag,
2. En ökning av dagens betalningsbörda, det vill säga 220 euro per hushåll ska undvikas,
3. Uppbörderna ska vara effektivare och likabehandling, rättssäkerhet samt förutsebarhet ska säkerställas, och
4. Modellen för tilldelning av medel till bolaget ska i högre grad skydda bolagets oberoende.

4.2. Införande av en ny landskapsskattelag

Det mest fördelaktiga med beaktande av kostnad, tidsåtgång, oberoendekravet och rättvisa är att ta bort dagens TV-avgift och istället införa en media-avgift av skattenatur i enlighet med lagstiftningsbehörigheten avseende tilläggsskatt på inkomst, 18 § 5 p. i självstyrelselagen. Samfund och fysiska personer ska vara skattepliktiga.

Skillnaden mellan uppbörd genom en avgift som idag och en skatt är främst att en skatt betalas av alla oavsett om den enskilda faktiskt har nyttjat en tjänst eller inte. En avgift är däremot enligt 81 § 2 mom. Finlands grundlag (FFS 731/1999) och landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet knuten till en prestation. Tillhandahållande av public service kan visserligen vara en sådan prestation, men en sådan avgift kan inte påföras alla vuxna ålänningar endast på den grunden att de har en inkomst. Grundlagsutskottet har fastställt att avgifter som tagits ut på ett liknande sätt är att betrakta som skatter.¹³ Det är därför inte möjligt att ersätta dagens TV-avgift med en avgift för alla.

¹² Prop. 2012/13:164 *Bildning och tillgänglighet – radio och tv i allmänhetens tjänst 2014-2019*, s. 13.

¹³ GrUU 61/2002 rd, GrUU 66/2002 rd och GrUU 67/2002 rd.

En skatt är naturligtvis inte prestationsberoende utan kan införas generellt för alla. Eftersom landskapet inte har lagstiftningsbehörighet för att införa en inkomstskatt blir det kvarstående alternativet istället att införa en landskapsskatt i enlighet med lagstiftningsbehörigheten i 18 § 5 p. självstyrelselagen.

I åländsk författningssamling finns idag landskapsskattelagen (ÅFS 1993:58) vilken har införts för att det ska vara enkelt att börja uppta landskapsskatt.¹⁴ Denna lag är fristående från 18 § 5 p. självstyrelselagen. Landskapsskattelagen tillämpas inte i dagsläget utan lagstiftningsåtgärder skulle krävas för att en landskapsskatt skulle kunna börja uppbäras, 12 § landskapsskattelagen. Det är således en vilande lagstiftning. Det är möjligt att fritt utarbeta en ny landskapsskattelag som avviker från nu gällande landskapsskattelagen så länge det görs med beaktande av de begränsningar som följer av 18 § 5 p. i självstyrelselagen. Det är nödvändigt att göra avsteg från nuvarande landskapsskattelagen eftersom den inte överensstämmer med hur media-avgiften ska utformas och en helt ny lag ska därför införas.

En närmare beskrivning av vilka som bli skattepliktiga och de som är undantagna följer nedan.

4.3. Fysiska personers skatteplikt

För fysiska personer påförs en media-avgift fastställd till 110 euro för alla personer som har en inkomst om 14 800 euro eller mer under skatteåret. Media-avgiften är begränsad till 110 euro per person eftersom målsättning 2 då uppnås, det vill säga betalningsbördan ökar inte för hushåll med två inkomsttagare.

SKATTEINTÄKTEN FRÅN FYSISKA PERSONER ENLIGT DEN NYA FINANSIERINGSMODELLEN

2015 ¹⁵	+ 2 001 450 €
2016 ¹⁶	+ 2 010 170 €
2017	+ 2 018 930 €
2018	+ 2 027 730 €

Media-avgiften beräknas på förvärvsinkomst. Det är naturligt att binda skatteplikten vid förvärvsinkomst för att kunna uppnå målsättning 3, nämligen att skapa en mer rättvis betalningsskyldighet eftersom det då blir möjligt att befria låginkomsttagare från betalningsskyldighet och på så vis ta hänsyn till sociala skyldigheter. Skatteprocenten begränsas till som mest 110 euro för att uppnå målsättning 2, nämligen att personer inte ska betala mer än idag. Det är även motiverat av rättviseskäl och för att behålla karaktären av en avgift.

Det har inte angetts något i motiven till självstyrelselagen eller i andra rättskällor av relevans som skulle innebära att skatten *måste* vara proportionell. Det är därmed även ett alternativ att införa en media-avgift som är en fast avgift för alla skattepliktiga.

En proportionell skatt väljs inte eftersom den med beaktande av taket på 110 euro inte skulle ge en särskilt stor variation, utan majoriteten hade oavsett fått betala 110 euro. Det skulle dessutom ha blivit dyrare att bygga ett sådant system.

¹⁴ FR 1997-98/25, *Ändring av viss skattelagstiftning*, s. 2.

¹⁵ Beräkningarna är gjorda utifrån de kompletta uppgifterna från beskattningsåret 2015. Uppskattningen för efterföljande åren har gjorts med hjälp av ÅSUB:s beräkningar för företagens driftsöverskott undre 2015-2018 som ingår i beräkningen av BNP-prognosen. Företagens vinstutveckling är dock svår att prognostisera. I uppskattningen av kommande årens betalning har varje bolags resultat höjts med samma procent. Antalet bolag har dock inte ökats eftersom nettoförändringen i antalet bolag är mycket liten varje år, några tiotal. Dessutom är de nya bolagen mer benägna att visa ett lågt eller negativt resultat.

¹⁶ Utvecklingen av skatteinkomster har uppskattats för åren som följer efter 2015 med hjälp av antaganden om tillväxt i antalet skattebetalare och tillväxt i genomsnittliga inkomster. För de följande åren har det antagits att de beskattningsbara inkomsterna stiger årligen med 1,26 procent och att antalet inkomsttagare växer årligen med 0,44 procent.

Nettoförvärvs- eller nettokapitalinkomst är inkomst från vilken utgifterna för inkomstens förvärvande och bibehållande har dragits av.

Undantag från skattepliktighet för låginkomsttagare

Det finns även anledning att begränsa skatteplikten så att låginkomsttagare inte är skattepliktiga. Det motiveras främst av rättviseskäl eftersom låginkomsttagare idag ensamma betalar lika mycket som flerpersonghushåll. TV-avgiften innebär troligen även att de med lägst inkomster behöver få bidrag för att betala TV-avgiften eller väljer att inte ha en televisionsmottagare. Gränsen är även särskilt motiverad för att hushåll med unga vuxna som ännu bor hemma på det sättet inte blir betalningsskyldiga. På så sätt uppnås målsättning 2 och avgiften blir i dessa hushåll inte mer än 220 euro.

Gränsen om 14 800 euro har valts främst eftersom de som har en lägre årsinkomst än så av rättviseskäl bör undantas. Dessa betalar även mycket lite övrig skatt. I riket kommer den lägsta gränsen för betalningsskyldighet att bli 14 800 euro av just de anledningarna.¹⁷ Tanken med förflyttningen av gränsen är troligen att det inte är rimligt att de som nästan inte betalar någon annan skatt ska vara skattepliktiga. Det är lämpligt att välja samma gräns som i övriga Finland eftersom det inte är ändamålsenligt att göra små avvikelser från rikets system eftersom uppbörden i så fall blir dyrare. Sedan riket införde Yle-skatten har den lägre gränsen behövt justeras två gånger, sådana justeringar bör undvikas om landskapet väljer den gräns som riket efter mera erfarenhet av den här sortens skatt nu går in för.

En åldersgräns

Det är inte önskvärt att även minderåriga betalar skatten och en åldersgräns införs därför. Åldergränsen motiveras av att de hushåll som betalar tre media-avgifter minskar, även om de i de flesta fall skulle begränsas redan av inkomstgränsen. Många av inkomsttagarna mellan 15 och 18 år har inte sådana inkomster att de skulle vara skattepliktiga vilket innebär att ett uppbärande från dem skulle leda till mycket lite intäkter. Det är därutöver inte heller fördelaktigt eftersom det skulle avvika från Yle-skatten, där ett undantag finns, och således skapa en merkostnad för ersättning till skatteförvaltningen. Det skulle innebära en viss kostnad för uppbärandet, men inte en särskilt stor intäkt. Under 2016 uppgick de bosatta på Åland till 29 214 personer och av dessa var 5735 under 18 år.¹⁸ Media-avgift med 18 år som åldergräns kommer att innebära att totalt 23 479 personer blir skattskyldiga.

Personer som endast vistas här tillfälligt

I dagens bestämmelser om TV-avgifter i landskapet görs ett undantag för den som endast vistas här tre månader om personen själv har infört televisionsmottagaren.¹⁹ Dessa är genom att betalningen knyts till inkomstskatten undantagna från betalningsskyldigheten, vilket innebär att intäkterna i det avseende minskar. Det är positivt i det hänseendet att avgöranden om dessa är betalningsskyldiga eller inte undviks. Det måste anses uteslutet att genom ett specialarrangemang ta ut en avgift av de som endast vistas i landskapet tillfälligt eftersom det skulle innebära att kontrollsystemet skulle behöva fortsätta men endast uppbära en mycket liten intäkt. En media-avgift knuten till fastigheten för de som endast delvis vistas i landskapet måste vara uteslutet av samma anledningar.²⁰ Det skulle bli orimligt att upprätthålla ett sådant system.

¹⁷ Yle, *Antalet låginkomsttagare som befrias från Yleskatten ökar*, www.svenska.yle.fi/artikel/2017/06/22/400-000-finlandare-med-laga-inkomster-slipper-yleskatt.

¹⁸ ÅSUB, *Befolkningens åldersstruktur 31.12.2016*, www.asub.ax/sv/statistik/befolkningens-aldersstruktur-31122016.

¹⁹ Se 4 § 5 p. Ålands landskapsregerings beslut om avgifter för innehav av televisionsmottagare.

²⁰ RP 28/2012, *Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om rundradioskatt och till lagar om ändring av vissa lagar som har samband med den*, s. 3.

Möjlighet till ytterligare undantag

I den tyska modellen görs undantag för personer med en viss grad av syn- och hörselnedsättning eller annan typ av funktionsvariation. Ett sådant undantag skulle kräva att det fastställdes vilka funktionsnedsättningar som skulle innebära att undantaget kunde tillämpas. Den tyska modellen blir därför relativt komplicerad och medför gränsdragningsproblematik.

Skulle ett undantag önskas bör det först och främst klargöras vilka det är ekonomiskt möjligt att befria från skatteplikten. En sådan bestämmelse skulle troligen innebära ökade kostnader för uppbärandet av media-avgiften genom att ett eget undantag skulle behöva utformas. Motiveras finansieringen av att alla gynnas av en fungerande public service som en granskande oberoende verksamhet blir undantag av förevarande slaget inte relevant. Något ytterligare undantag införs därför inte.

4.4. Samfundens skatteplikt

I riket är samfund skattepliktiga, 3 § lagen om rundradioskatt. Samfundens betalningsplikt utgår från deras beskattningsbara inkomst. Skattebeloppet är 140 euro om samfundets beskattningsbara inkomst under skatteåret är 50 000 euro. För den del som överstiger gränsen tas 0,35 procent skatt ut så att skattens belopp är högst 3 000 euro per år. Sådana samfund vars beskattningsbara inkomst under skatteåret är till exempel 868 000 euro betalar det högsta beloppet det vill säga 3000 euro.

Det kan konstateras vara nödvändigt att även företagen betalar media-avgiften. Det är möjligt att utforma en landskapslag så att den även omfattar företag eftersom landskapet har lagstiftningsbehörighet avseende tilläggsskatt på *inkomst*, 18 § 5 p. självstyrelselagen. Varken i motiveringen till självstyrelselagen eller i Ålandsdelegationens utlåtande anges något som skulle innebära att ”inkomst” inte även skulle omfatta företags inkomster. I framställningen till landsskapskattelagen har uppfattningen varit att ”inkomst” även kan avse företags inkomster vilket är talande för att lagstiftningsbehörigheten även innefattar företag.²¹

I landskapet införs därför en lag som innebär att samfunden beskattas på samma sätt som i riket. Den har fungerat väl i riket och vid beskattningen tas hänsyn till faktorer som även är av vikt för åländsk del, exempelvis att samfunden som omfattas av skattepliktigheten har en vinst på en viss nivå.

Det är fördelaktigt att använda samma avgränsning även i landskapet. De samfund som ska vara skattepliktiga följer av inkomstskattelagen. Det är rimligt att landskapet följer samma definition av skattepliktiga samfund dels eftersom uppbörden kommer att ske i samband med annan skatt och eftersom det blir en naturlig likabehandling av alla företag i Finland. Dels eftersom det dessutom hade varit dyrare för skatteförvaltningen att uppbära media-avgiften om den hade avvikit från Yle-skatten i det här hänseendet.

I riket konstaterades att den bästa modellen var att börja skatteplikten vid en beskattningsbar inkomst om 50 000 euro. De samfund som har en beskattningsbar inkomst som understiger den gränsen ska inte heller i landskapet påföras någon media-avgift. Det betyder att de allra minsta företagen undantas från skatten. Den nedre gränsen för skatten går i övrigt vid 140 euro och stiger med 0,35 procent i fråga om den del som överstiger 50 000 euro. Det högsta skattebeloppet är dock 3 000 euro. Den linjära egenskapen och den fasta övre gränsen garanterar att ingen kategori av företag får en oskäligt stor skattebelastning.²²

Regleringen ska utformas så att de skattepliktiga samfunden är de som under föregående år har haft landskapet som hemkommun.

²¹ FR 1992-93/29, *Ny landskapskattelag*, s. 1.

²² För samfundens del följer rikets lagstiftning till stor del finansutskottets betänkande och inte regeringens proposition. Se därför FiUB 14/2012, *Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om rundradioskatt och till lagar om ändring av vissa lagar som har samband med den*, s. 5 f.

Betalningsskyldigheten förutsätter i enlighet med 3 § i inkomstskattelagen (FFS 1535/1992) att företagsverksamhet bedrivs, dvs. rörelse och yrkesutövning eller jordbruk. Det innebär att de företag som inte gör vinst inte heller blir skattepliktiga. Av vikt för åländsk del är även att det är samfundens *beskattningsbara resultat* som används vid beräkandet av vilka samfund som är skattepliktiga. En lagstiftning som bygger på att omsättningen beskattas är inte relevant eftersom den inte skulle avse resultatet och således slå fel för vissa företag. En hög omsättning innebär inte alltid även ett högt resultat.²³

Den inkomst som ska beskattas vid inkomstbeskattningen fastställs separat för alla inkomstkällor. Inkomster från inkomstkällor inom jordbruk fastställs enligt inkomstskattelagen för gårdsbruk, och inkomster av personlig verksamhet enligt inkomstskattelagen. Begreppet näringsverksamhet definieras inte närmare i lagstiftning. En verksamhets karaktär bedöms med hjälp av de kännetecken för näringsverksamhet som utvecklats vid rätts- och beskattningspraxis och som är relativt etablerade. Dessa följer av rikets skatterättsliga praxis. Begreppet näringsverksamhet omfattar inte till exempel uthyrning, om den inte bedrivs i stor skala, och inte heller t.ex. värdepappershandel i liten skala. Dessa verksamheter beskattas i enlighet med inkomstskattelagen på samma sätt som t.ex. bostadsaktiebolag. Enligt 2 § i inkomstskattelagen för gårdsbruk avses med jordbruk egentligt jordbruk samt sådant specialjordbruk eller annan verksamhet i anslutning till jord- eller skogsbruk som inte ska betraktas som särskild rörelse. Att endast bedriva skogsbruk anses inte som jordbruk.

Med samfund avses enligt 3 § i inkomstskattelagen staten och dess inrättningar, kommuner och samkommuner (kommunförbund i landskapet), församlingar och andra religionssamfund, aktiebolag, andelslag, sparbanker, placeringsfonder, universitet, ömsesidiga försäkringsbolag, lånemagasin, ideella och ekonomiska föreningar, stiftelser och anstalter, utländska dödsbon samt andra juridiska personer eller för särskilt ändamål förbehållna förmögenhetskomplex som är jämförbara med de samfund som nämns ovan.²⁴

Det kan konstateras att enskilda näringsidkare inte omfattas av samfundsdefinitionen eftersom dessa inte räknas upp i 3 § inkomstskattelagen varför de inte blir betalningspliktiga. Detta är konsekvent eftersom dessa annars skulle bli dubbelt skattepliktiga i och med att de redan beskattas som fysiska personer.

Samfund omfattar dock inte *partrederier, öppna bolag, kommanditbolag* och sådana *konsortier* som två eller flera personer har bildat för att bedriva näringsverksamhet och som är avsedda att verka för delägarnas gemensamma räkning eftersom dessa i skatterättsligt hänseende betraktas som sammanslutningar, 4 § inkomstskattelagen. Det har vid införandet av Yle-skatten ansetts rimligt att dessa inte betalar media-avgiften eftersom delägarna då skulle beskattas dubbelt.²⁵

Vissa av samfunden har uteslutits från plikten att betala Yle-avgiften genom 3 § 2 mom. inkomstskattelagen. Samma undantag som i riket kommer på förekommen anledning att tillämpas för samfundens plikt att betala i landskapet. De samfund som är helt befriade från inkomstskatt ska inte påföras rundradioskatt oberoende av om verksamheten till någon del kan anses vara näringsverksamhet.²⁶

Regeln utformas för att överensstämja med rikets lagstiftning så att *Ålands Radio och TV AB, landskapet och dess inrättningar, kommuner, kommunförbundet, församlingar och religionssamfund* är befriade från att betala media-avgiften. Landskapet, dess inrättningar, kommuner och

²³ Jämför med vad som påpekades i FiUB 14/2012, *Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om rundradioskatt och till lagar om ändring av vissa lagar som har samband med den*, s. 5 f.

²⁴ Jämför med RP 28/2012, *Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om rundradioskatt och till lagar om ändring av vissa lagar som har samband med den*, s. 5.

²⁵ Se RP 28/2012, *Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om rundradioskatt och till lagar om ändring av vissa lagar som har samband med den*, s. 6 f.

²⁶ Jämför med RP 28/2012, *Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om rundradioskatt och till lagar om ändring av vissa lagar som har samband med den*, s. 7.

kommunförbundet skulle – om de var skattepliktiga – behöva få de pengarna någonstans ifrån. Vid införandet av Yle-skatten övervägdes att kompensera kommunerna för en sådan skattepliktighet. Vid utformandet av Yle-skatten ansågs det vara enklare och mer transparent att befria dessa från Yle-skatteplikt.

Avseende *dödsbon* kommer utländska dödsbon i enlighet med rikets lagstiftning inte att vara betalningsskyldiga. Inhemska dödsbon ska inte betala media-avgiften för den avlidnes räkning efter dödsåret. Det dödsbo som bedriver näringsverksamhet eller jordbruk ska dock beskattas som en särskild skattskyldig för tre skatteår efter det år då arvlåtaren avled och därefter som en sammanslutning. Ett dödsbo som bedriver jordbruk ska dock alltid beskattas som en särskild skattskyldig. Av skälighetsskäl och med tanke på likabehandlingen ska inhemska dödsbon enligt förslaget inte påföras rundradioskatt när de vid inkomstbeskattningen behandlas som särskilda skattskyldiga.²⁷ I tabellen nedan där intäkterna från samfund redogörs för finns dödsbon med. Beräkningen innehåller dock dödsbon som i praktiken i enlighet med det nyss nämnda inte kommer att vara skyldiga att betala media-avgiften. Det är dock inte en stor del av intäkten som försvinner på grund av detta. Endast cirka 600 euro.

Därutöver befrias även de samfund som räknas upp i 20 § i inkomstskattelagen från att betala Yle-skatten. De här aktörerna behöver alltså inte betala rundradioskatt.

Ålands Penningautomatförening klassificeras som en *förening som grundas på speciallag*. Dessa är inte undantagna från skyldigheten att betala Yle-skatt genom 20 § i inkomstskattelagen. Penningautomatföreningar regleras istället i 21 § inkomstskattelagen.

I motiveringen till rikets undantag anges att exempelvis *bostadsaktiebolag*, *samfällda förmåner* (t.ex. fiskelag) och *samfällda skogar* i princip inte uppfyller kriterierna. Genom undantaget undviks således onödig oklarhet om skattskyldigheten.²⁸ Genom 20 § inkomstskattelagen utesluts även *kommunala fastighetsaktiebolag* från skyldigheten att betala media-avgiften, 20 § 3 p. inkomstskattelagen.

²⁷ Jämför med RP 28/2012, *Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om rundradioskatt och till lagar om ändring av vissa lagar som har samband med den*, s. 7.

²⁸ FiUB 14/2012, *Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om rundradioskatt och till lagar om ändring av vissa lagar som har samband med den*, s. 7.

MEDIA-AVGIFTENS INTÄKTER FÖRDELAT PÅ DE OLIKA JURIDISKA PERSONERNA SOM BETALAR

Den juridiska beteckningen skatteverket använder	2015	2016	2017	2018
Enskilda näringsidkare (undantagna)	-	-	-	-
Öppet bolag (undantagna)	-	-	-	-
Kommanditbolag (undantagna)	-	-	-	-
Aktiebolag	255 403	262 793	269 852	279 026
Bostadsaktiebolag (undantagna)	-	-	-	-
Ömsesidigt fastighetsbolag	0	0	0	0
Annat fastighetsbolag, ej ömsesidigt	5 583	5 808	6 156	6 420
Ideell förening	0	0	0	0
Förening som grundar sig på speciallagstiftning	3 000	3 000	3 000	3 000
Ömsesidig skadeförsäkringsförening	0	0	0	0
Skogsvårdsförening	0	0	0	0
Andelsbank	0	0	0	0
Andelslag	4 324	4 379	4 429	4 491
Annan förening	0	0	0	0
Pensionsstiftelse, grundad med stiftelseurkund	350	364	378	395
Annan stiftelse	0	0	0	0
Kommunförbund (undantagna)	-	-	-	-
Samfällda förmåner (undantagna)	-	-	-	-
Skattesamfund	504	670	696	729
Dödsbo	211	221	229	240
Konkursbo	0	0	0	0
Näringsammanslutning	0	0	0	0
Den totala mängden intäkter från samfund	269 375 €	253 830 €	284 675 €	294 301 €

4.5. Landskapsskatten betecknas ”media-avgift av skattenatur”

För att finansieringsmodellen ska överensstämja med regeringsprogrammet och för att tydligt symbolisera vad avgiften kommer att användas till behöver den betecknas media-avgift av skattenatur. Detta har gjorts i riket exempelvis när lagen om el- och naturgasnätavgifter (FFS 950/2012) infördes. Då konstaterades att de avgifter som togs ut skulle betraktas som skatter i konstitutionell mening. Övervakningsavgifterna är obligatoriska att betala oberoende av prestation och är således inte en avgift. De ersattes därför med motsvarande skatter men kallades ”elnätsavgifter” och ”naturgasavgifter”.²⁹ Det bör därför vara möjligt att kalla landskapsskatten för media-avgift av skattenatur genom att resonera på samma sätt som i riket.

Det är av vikt att sådana bestämmelser inte balanserar på gränsen till att vara avgifter, för det fallet kan nämligen titeln bli relevant för att avgöra vad det faktiskt är fråga om. Det bör dock bli fråga om så vaga bestämmelser att det är en risk, utan det kommer stå klart att det inte är fråga om en avgift. Tillämpningen av landskapsskatten avgörs således av de enskilda paragrafernas bestämmelser och inte rubriken på lagstiftningen.

²⁹ RP 109/2012 rd, *Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om el- och naturgasnätavgifter*, s. 4 ff.

4.6. Tilldelning av medel till bolaget

Efter att intäkterna har uppburits tillsammans med övrig skatt måste de medel som influtit från media-avgiften särskiljas, redovisas separat och överförs till landskapet. Det innebär att media-avgiften inte är en del av rikets statsfinanser eller ingår i skattegottgörelsen utan är helt fristående.

Medlen ingår därefter i landskapets budget som en intäkt. Media-avgiften ska enligt fullständighetsprincipen som kommer till uttryck i 53 § 1 mom. lagtingsordningen (ÅFS 2011:97) för Åland landa i landskapets budget.

Tilldelningen till bolaget kommer att anges i lag genom procentsatser vari en procent av de totala intäkterna föreskrivs gå till distribution, en procent av intäkterna till produktion och en procent av intäkterna till utgifter hos landskapsregeringen. Distributionsdelen föreslås erhålla exempelvis 10 %, produktionsdelen föreslås erhålla exempelvis 74 % och landskapet föreslås för sina utgifter erhålla exempelvis 16 %. Dessa procentsatser ska följa av hur tilldelningen ser ut idag. Genom att den del av de inkomna medel som ska tilldelas bolaget kommer att anges i lag tillförsäkras bolaget sitt oberoende. Fördelen med att i lag ange anslaget är förutom oberoendet från den politiska viljan även att bolaget på ett annat sätt än idag kan förutse sina intäkter. Lagstadgad tilldelning är därför att föredra.

Fördelen med den här varianten jämfört med ett fastställt belopp är att det här är en flexibel lösning där bolaget naturligt får anpassa sig till rådande finansiella läge. När lönerna och företagens inkomster ökar får bolaget mera medel och när det finansiella läget är sämre minskar bolagets medel. Tilldelningen innebär inte ett mindre oberoende än i dagens modell utan är snarare en förbättring eftersom dagens lagstiftning endast anger att intäkterna efter avdrag för uppörd ska tilldelas bolaget, 28 § 3 mom. landskapslagen om radio- och televisionsverksamhet. Den nya lagen innebär således att det inte kommer vara möjligt att påverka hur mycket medel som ska tilldelas bolaget eftersom det följer av lagen.

Genom att hålla distributions- och produktionsverksamheterna åtskilda och tilldela vardera verksamheten en viss andel av den totala andelen medel som bolaget ges ökar transparensen för tilldelningen av medel och oberoendet. Det ska dock påpekas att hur bolaget sedan använder medlen är upp till dem. Det är endast själva tilldelningen till produktions- respektive distributionsdelen som regleras genom lag.

4.7. Separation av distributions- och produktionsverksamheten i bolaget

Regeringsprogrammet stadgar att en separation av distributions- och produktionsverksamheten i bolaget ska göras.

Separation skulle göras dels för att säkerställa att övriga aktörer har tillgång till mast och frekvenser på ett konkurrensneutralt sätt och på marknadsmässiga grunder och på så sätt inte ge bolaget otillbörliga konkurrensfördelar jämfört med andra aktörer på marknaden. På det sättet undviks även korssubventionering av den kommersiella distributionsverksamheten från finansieringen av public service-verksamheten.

Funktionell eller strukturell separation innebär enligt EU-kommissionen att en sådan korssubvention enklare undviks. Det krävs dock inte att verksamheten separeras till en annan juridisk person utan detta förutsätts främst om den kommersiella verksamheten kan sägas vara väsentlig och att det ska anses vara möjligt att avskilja verksamheten till en annan juridisk person. Om verksamheten varken är av någorlunda storlek eller det är funktionellt att flytta över den kan korssubventionering istället undvikas genom att verksamheterna särredovisas på separata konton.³⁰

Det som talar mot en separation i två juridiska personer är dels att verksamhetens kostnader skulle öka, exempelvis för att avlöna ytterligare en VD och styrelse. I och med att kostnaderna för

³⁰ Kommissionens meddelande om tillämpningen av reglerna om statligt stöd på radio och tv i allmänhetens tjänst, punkt 69.

distributionen stiger blir prissättningsnivån för distributionskunderna högre. Om detta inte är möjligt behöver ett högre anslag istället ges vid budgeten för att undvika underskott. Vid tidigare utredning har det uppskattats att intäkterna om man är optimistisk kan ökas med 30 000-50 000 euro. Dels har distributionsverksamheten på grund av sin storlek och sitt uppdrag mycket lite substans. Det kan vara känsligt att driva ett offentligt bolag med lite substans eftersom det blir väldigt ömtåligt för exempelvis personalomsättning. Det är dessutom en liten marknad, syftet med verksamheten är oklart och det är svårt att formulera en affärsplan. Förutsättningarna för att starta ett bolag för distributionsverksamheten är därför inte optimala.

Av ovan nämnda anledningar separeras bolaget inte i två juridiska personer utan en uppdelning görs inom bolaget så långt möjligt.

5. Uppbärande av media-avgiften

Landskapet har förvaltningsbehörighet avseende de angelägenheter som är landskapets lagstiftningsbehörighet, 23 § självstyrelselagen. Det är av ekonomiska- och av effektivitetsskäl att föredra att uppbära skatten så likt rikets modell som möjligt, eftersom skatteförvaltningen blir dyrare ju mer den avviker från rikets modell. Någon anledning att avvika från gällande förfaranderegler har inte heller funnits.

Det innebär att media-avgiften likt Yle-skatten ska tas upp i samband med inkomstbeskattningen i enlighet med lagen om beskattningsförfarande (FFS 1558/1995), men helt fristående som en självständig skatt.³¹ Administrationen föreslås ligga på skattebyrån. Eftersom området är åländsk behörighet behöver en överenskommelseförordning tas fram för skötseln av uppbörderna.

³¹ RP 28/2012, Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om rundradioskatt och till lagar om ändring av vissa lagar som har samband med den, s. 7 f.

6. Förslagets konsekvenser

6.1. Ekonomiska konsekvenser

I tabellen nedan är intäkterna från TV-avgiften (dagens modell) de inkomster som har influtit eller för senare år förväntas inflyta för innehav av televisionsmottagare. Intäkterna för media-avgiften är de inkomster som den nya lagstiftningen enligt ÅSUB:s beräkningar kommer att inbringa.

INTÄKTER (från fysiska och juridiska personer)

2015	TV-avgift (utfall)	+ 2 528 555 €
	Media-avgift (prognos)	+ 2 291 759 €
2016³²	TV-avgift (utfall)	+ 2 508 090 €
	Media-avgift (prognos)	+ 2 270 825 €
2017	TV-avgift (budget)	+ 2 390 000 €
	Media-avgift (prognos)	+ 2 303 670 €
2018	TV-avgift (budget)	+ 2 400 000 €
	Media-avgift (prognos)	+ 2 322 031 €

I tabellen nedan redogörs för de kostnader som idag betalas och även fortsättningsvis kommer att betalas hos landskapsregeringen.

UTGIFTER

		Kontroll och uppbörd*	Upphovsrätter och licenser**	Den totala mängden utgifter (uteslutet kostnaden för att bygga system)
2016	TV-avgift (utfall)	- 103 082 €	- 342 295 €	- 445 377
	Media-avgift (prognos)	- 20 000 €	- 342 295 €	- 362 295
2017	TV-avgift (budget)	- 105 000 €	- 352 000 €	- 457 000
	Media-avgift (prognos)	- 20 000 €	- 352 000 €	- 372 000

* Kostnaden för kontroll och uppbörd innefattar idag kostnader för registerhantering, fakturering, uppdatering av faktureringsystem och personalkostnader. Indrivningen innebär i dagsläget små kostnader och många av dem går jämnt ut eftersom en förseningsavgift påförs dem. Det är fråga om ungefär 50-100 personer per månad.

Kostnaden för uppbärande av media-avgiften förväntas maximalt bli 20 000 euro per år. Det kan vara så att ersättningen till skatteförvaltningen inte ens uppgår till 20 000 euro utan äts upp av de minskade kostnader som Skatteförvaltningen förväntar sig i och med ibruktagandet av deras nya program för personbeskattning. Beräkningen baserar sig på ett preliminärt och generellt förslag från skatteförvaltningen för media-avgiften. Beräkningarna kan således komma att revideras. I landskapet kommer kostnaden för tjänsten på finansavdelningen, avgifts-kontrollanterna samt stora delar av arbetsbördan på enheten för rättsliga och internationella frågor försvinna.

** Dessa kostnader har reglerats i avtal och är således likadana oavsett finansieringsmodell.

³² För åren 2016 och framåt har hypotetiska uppskattningar av media-avgiftens tillväxt gjorts för att beräkna intäkterna.

NETTOINTÄKTER

		Intäkter	Utgifter som betalas hos landskapsregeringen	Nettointäkter (utan kostnaden för att bygga systemet)
2016	TV-avgift (utfall)	+ 2 508 090 €	- 445 377	+ 2 062 713 €
	Media-avgift (prognos)	+ 2 270 825 €	- 362 295	+ 1 908 530 €
2017	TV-avgift (budget)	+ 2 390 000 €	- 457 000	+ 1 933 000 €
	Media-avgift (prognos)	+ 2 303 670 €	- 372 000	+ 1 931 670 €
2018	Media-avgift (prognos)	+ 2 322 031 €	Uppskattningsvis cirka - 372 000	+ 1 950 031 €

Målsättning 1 är att skapa en modell som på sikt täcker behovet, det vill säga kostnaderna för bolagets verksamhet. Media-avgiften inbringar intäkter på samma nivå som de intäkter som TV-avgiften har genererat de senaste åren. I takt med stigande löner och prognoser för mer företagande ökar intäkterna. För år 2018 (se nedan) uppskattas nettointäkterna som kan överföras till bolaget bli över två miljoner och bolaget ges således samma förutsättningar som idag att bedriva sin verksamhet.

Intäkterna har nu endast prognostiserats fram till år 2018. Som nämns nedan blir ett införande aktuellt först år 2019, möjligen år 2020. Intäkterna ökar i takt med att invånarnas och företagarnas intäkter stiger och nettointäkterna som överförs till bolaget bör därför bli ungefär 2 miljoner. År 2013 erhöll bolaget 1 874 297 euro, år 2014 erhöll bolaget 1 996 435 euro och år 2015 erhöll bolaget 2 206 125 euro. Det är således i nivå med de intäkter som bolaget tidigare har erhållit.

När intäkterna tidigare har varierat beroende på kontrollanternas effektivitet kommer de genom intäkterna från media-avgiften istället bli stabila. Den osäkerhet som finns idag avseende intäkternas storlek skulle således lösas. Den nya finansieringsmodellen ger både avgiftsbetalare och programföretag en förutsebarhet om hur radio- och TV-avgiften ska betalas under kommande tillståndperiod, vilket i sig stärker oberoendet för företagen.

Även de problem som den tekniska utvecklingen innebär för att på sikt säkra public service kommer att lösas genom den nya finansieringsmodellen eftersom begreppet televisionsmottagare inte längre är vara relevant. Det kan inte bortses från att en finansiering genom en skatt istället för en avgift knuten till mottagare i högre utsträckning innebär en stabil finansiering och förutsebarhet.

Av oberoendeskäl och för att säkra en långsiktighet är det att föredra att bolaget själva ansvarar för investeringar. På det här sättet läggs besluten att satsa på vissa investeringar inte på politiker utan sköts självständigt av bolaget.

Engångskostnaden för ibruktage av systemet

Skatteförvaltningen har uppskattat vilka kostnader som införandet kommer att innebära för deras del. Dessa kostnader kommer naturligtvis landskapet att få stå för. Kostnaderna för att införa media-avgiften innefattar cirka 9 veckors IT-utvecklingsarbete (uppskattas till 50 000 euro), cirka 18 veckors testning (uppskattas till 22 000 euro) och uppdatering av skattetagarnas nättjänster (uppskattas till 30 000 euro). Den totala ersättningen för uppbyggnaden av systemet blir således 102 000 euro.

Kostnaden för införande av media-avgiften i skatteförvaltningens system blir kostnaden beroende av när systemet sätts i bruk, eftersom ett nytt dataprogram tas i bruk mellan november och december

2018. Utgångspunkten är att lagen ska träda ikraft från och med den 1.1.2019. Möjligen kan det med hänvisning till kostnaderna för införande av det nya personbeskattningsystemet hos rikets skatteförvaltning istället ske år 2020. Det är dock att föredra att börja tillämpa lagen redan år 2019.

Konsekvenser för företag

Det kan finnas en oro för att företag ska få en ökad betalningsbörd när media-avgiften tas ut även på företag. Även idag betalar dock företag på vissa grunder en avgift och det kan således motiveras genom att TV-avgiften endast ersätts med media-avgiften. Jämfört med dagens system, där de som bedriver inkvarteringsverksamhet ska betala en televisionsavgift för varje grupp om fyra televisionsmottagare eller del av sådan grupp, blir förändringen fördelaktig eftersom skatteplikten istället bedöms utgående från företagets intäkter.³³ De samfund som har en stor intäkt är inte nödvändigtvis de som har många televisionsmottagare och mindre samfund som idag är betalningspliktiga är inte skyldiga att betala media-avgiften. Orsaken till att samma modell som i riket väljs är dels att den inbringar en lämplig intäkt, dels eftersom den är utformad för att inte slå mot mindre företag och dels att det innebär att uppbördskostnaderna hålls nere.

6.2. Jämställdhetskonsekvenser och ekonomiska konsekvenser för fysiska personer

Låginkomsttagare som tidigare betalat TV-avgiften kommer genom införandet av media-avgiften och upphävandet av TV-avgiften att betala mindre än idag, undantaget de som inte alls har en televisionsmottagare vilka kommer att få en högre avgift.

Målsättning 2 är att inte höja betalningsbördan till mer än 110 euro per person vilket media-avgiften i de allra flesta fall lyckas med. Media-avgiften kommer att innebära att hushåll med tre vuxna förvärvsarbetsande kommer att få en förhöjd betalningsbörd. Detta bör dock i många fall förhindras av den åldersgräns och den gräns för låginkomsttagare som begränsar skatteplikten. Betalningsskyldigheten kan för de övriga motiveras med att betalningsplikten generellt inte kan utformas beroende på vem som valt att bo kvar hemma länge.

Media-avgiften kan bli orättvis för de som bor på annan ort och betalar en TV-avgift där. Det drabbar exempelvis alla som studerar i Sverige. Det bör vara få som drabbas på det sättet eftersom de som skattar hemma på grund av sommarjobb inte särskilt ofta kommer att komma upp i sådana summor. Den är å andra sidan ett mer rättvist system än idag i det hänseendet att de som studerar i riket idag inte är skyldiga att betala någon Yle-skatt om de är skrivna hemma, dessa kommer nu att få bidra. Det är förövrigt inte möjligt att utforma ett system som tar hänsyn till alla de som – trots att de inte bör vara det – är skrivna hemma fast de egentligen bor någon annanstans.

Målsättning 3 är att hitta ett effektivare system som säkerställer likabehandling, rättssäkerhet och förutsebarhet i uppbörden. Media-avgiften uppfyller kravet och har sin största fördel här genom den begränsade skatteplikten för låginkomsttagare. Som avgiften ser ut idag betalar varje hushåll samma summa, oavsett om det är ett hushåll med fem personer eller med en pensionär. Avgiften kan således bli hög för ensamma hushåll. Av 2017 års budget framgår att en ny finansieringsmodell förutsätter att alla åländska hushåll har möjlighet att ta del av det utbud man är skyldig att betala för.³⁴ Media-avgiften innebär en mer effektiv och förutsebar uppbörd än TV-avgiften eftersom alla skattskyldiga debiteras skatten genom förskottsinnehållningen och inte är beroende av hur effektiva kontrollanterna är. Uppbörderna av en media-avgift innebär därmed automatiskt likabehandling eftersom skatteplikten träffar alla och rättvisändamålet uppfylls således. Även integritetsproblemet får sin lösning. Det är dessutom mer effektivt eftersom det nu rätt betungande arbetet med att bära upp avgiften inte längre kommer existera. Sammantaget är den nya lagen i detta hänseende mycket fördelaktig.

³³ 3 § 2 mom. Ålands Landskapsregerings beslut ÅFS 2017:61 om avgifter för innehav av televisionsmottagare.

³⁴ Budget för landskapet Åland 2017, s. 22.

FÖRDELNING AV AVGIFTSSKYLDIGHETEN PÅ OLIKA HUSHÅLLSKONSTELLATIONER

	Summa media-avgift	Disponibla penninginkomster 2015 (efter media-avgift)	Procent av disponibla penninginkomster	Antal personer med intäkter	Hur många betalar media-avgift	Procent av personerna som betalar media-avgift
1 vuxen	468 380	138 564 964	0,3380	5 507	4 258	77,3
2 vuxna	706 750	214 816 298	0,3290	7 669	6 425	83,8
3 vuxna	23 540	7 791 288	0,3021	285	214	75,1
4 vuxna	7 480	2 182 740	0,3427	93	68	73,1
1 vuxen 1 barn	67 980	22 048 197	0,3083	1 003	618	61,6
1 vuxen 2 barn	29 810	11 165 243	0,2670	556	271	48,7
2 vuxna 1 barn	257 290	91 951 088	0,2798	3 087	2 339	75,8
2 vuxna 2 barn	264 770	89 930 597	0,2944	3 574	2 407	67,3
2 vuxna 3 barn	82 940	28 827 393	0,2877	1 250	754	60,3
2 vuxna, åtminstone 4 barn	14 080	5 165 971	0,2726	226	128	56,6
3 vuxna, 1 barn	15 070	4 227 611	0,3565	191	137	71,7
3 vuxna, 2 barn	12 980	4 043 037	0,3210	178	118	66,3
3 vuxna, åtminstone 3 barn	4 070	1 369 945	0,2971	71	37	52,1
4 vuxna, 1 barn	7 260	2 192 624	0,3311	97	66	68,0
Övriga	39 050	14 748 248	0,2648	859	355	41,3
Totalt	2 001 450	639 025 245	0,3132	24 646	18 195	73,8

6.3. Miljökonsekvenser

Några särskilda miljökonsekvenser bör förslaget inte innebära. Det närmaste är att kontrollanternas utsläpp försvinner.

6.4. Organisatoriska konsekvenser

Förslaget innebär att de kontrollanter som idag ges ersättning för nyanmälningar inte längre anlitas. Den tjänst som idag finns på finansavdelningen för att hantera betalningarna kommer att försvinna. Både på regeringskansliet och på finansavdelningen kommer arbetsbördan att minska genom att arbetet med samtal, frågor, utredningar om betalningsskyldighet, uppdatering av regelverk, tillsättande av anställd, förmansansvar, indrivning med mera kommer att minska avsevärt.

6.5. Konsekvenser för bolagets oberoende

Målsättning 4 är att skapa ett bättre skydd för bolagets oberoende genom att införa en ny modell för att tilldela bolaget medel. Det faktum att anslaget idag inte finns i lag kommer att åtgärdas i förslaget. I och med att lagstiftningen anger hur stor del av de influtna medlen som ska överföras till bolaget får bolaget justera sig efter rådande finansiella läge men kommer inte att behöva spara i enlighet med beslut om tilldelning hos landskapsregeringen. Det stärker bolagets oberoende eftersom bolaget ges bättre möjligheter att förutse vilka medel som förväntas inflyta. Tilldelningen genom lag och inte

genom ministerbeslut är dessutom förenlig med det uppdragsförhållande som finns mellan allmänheten och public service. Genom att tydligare separera vilka medel som distributions- respektive produktionsverksamheten tilldelas nås dessutom en större transparens. Målsättningen bör därmed anses vara uppfylld genom den nya finansieringsmodellen.

7. Övrigt

Inför lagstiftningens införande krävs:

- Att en överenskommelseförordning utarbetas för uppbörden efter att en formell begäran vid lämplig tidpunkt görs till skatteförvaltningen i riket, och
- Att lagförslaget går på remiss till bl.a. Ålands Radio och TV AB.

Till lagberedningspromemorian bifogas som bilaga checklista inför lagstiftning.